

20 LAT

LITERATURY POLSKIEJ

1989–2009

Cz. 1: Życie literackie po roku 1989

Dwadzieścia lat literatury polskiej 1989–2009

Tom 1, część 1

Życie literackie po roku 1989

PRACE
NAUKOWE

UNIWERSYTETU
ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH

NR 2803

Dwadzieścia lat literatury polskiej 1989–2009

Tom 1, część 1

Życie literackie po roku 1989

pod redakcją

Dariusza Nowackiego i Krzysztofa Uniłowskiego

Redaktor serii: Historia Literatury Polskiej
Marek Piechota

Recenzent:
Andrzej Skrendo

Redaktor
Aleksandra Gaździcka

Projektant okładki
Tomasz Gut

Redaktor techniczny
Barbara Arenhövel

Copyright © 2010
by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 1644-0552
ISBN 978-83-226-1923-0
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-2348-0
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 16,00. Ark. wyd. 15,5.
Papier offset. kl. III, 90 g Cena 23 zł

Lamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek
Spółka Jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

SPIS TREŚCI

Dariusz Nowacki: <i>Wstęp</i>	7
Tomasz Kunz: <i>Rzeczywistość nieprzedstawiona albo o przeszłości pewnego złudzenia</i>	13
Joanna Orska: <i>Mistrzowie odchodzą. O pojęciach mistrza, kanonu i arcydzieła w świadomości krytyki po 1989 roku</i>	27
Grzegorz Tomicki: <i>Literackie mistrzostwa. O kategorii mistrza jako figurze mitycznej (w kontekście życia literackiego w Polsce po roku 1989)</i>	43
Dorota Kozicka: „Bez(r)adne rozważania starego krytyka”? O krytyce „tradycyjnej” w latach dziewięćdziesiątych i pierwszych	61
Jakub Momro: <i>Krytyka – pomiędzy erosem i poznaniem</i>	78
Tomasz Cieślak: „Chwilami bardzo ciekawy dwutygodnik”. O „Nowym Nurcie”	93
Piotr Michałowski: <i>Czym się podobać? Jak bulwersować? Co odkrywać? Czytelnik projektowany w poezji dawniej młodej.</i>	109
Grzegorz Jankowicz: <i>Czy możliwa jest poezja radykalna? Andrzej Sosnowski i polityka literatury</i>	137
Grzegorz Hetman: „Okres szczególnej żałoby”? Problematyka wieku średniego w nowych wierszach Marcina Świetlickiego, Jacka Podsiadły i Grzegorza Wróblewskiego	162
Grzegorz Olszański: <i>Wojny światów (relacja z semantycznego pola walki)</i>	176
Paweł Mackiewicz: „La Fontaine by tego nie poparł / lecz poparłby to Lyotard”. Komizm w poezji lat dziewięćdziesiątych i pierwszych (Foks, Majeran)	191
Anna Kałuża: <i>Związki poezji i kultury popularnej: Krzysztof Jaworski, Darek Foks, Szczepan Kopyt i Jaś Kapela</i>	207
Alina Świeściak: <i>Lans à la polonaise – Jacek Dehnel i Jaś Kapela</i>	238
Indeks nazwisk	250

Dariusz Nowacki

Uniwersytet Śląski

WSTĘP

Rocznice zobowiązują. Właśnie minęło dwadzieścia lat od przełomu ustrojowego, jaki dokonał się w Polsce w roku 1989, toteż pojawiło się mnóstwo okolicznościowych bilansów i podsumowań, rewizji i konfrontacji. Te ostatnie podsunęła, rzecz jasna, pamięć o znaczącym w polskich dziejach dwudziestolecu międzywojennym. Ileż to razy w tych dniach porównywano sukcesy i klęski Drugiej Rzeczypospolitej z osiągnięciami i porażkami Trzeciej Rzeczypospolitej, pytano, jak tamto dwudziestolecie ma się do ostatniego dwudziestolecia, niekiedy zresztą pytano całkiem złośliwie – na przykład o nieistniejące autostrady, przypominając błyskawicznie zbudowaną Gdynię. Tak, rocznice zobowiązują. Ale kogo konkretnie? Na pewno publicystów i dziennikarzy, twórców programów telewizyjnych i współpracujących z mediami komentatorów naszego życia zbiorowego. Czy to samo zobowiązanie ciąży na znawcach i badaczach literatury? Chyba tak, czego dowodem liczne inicjatywy naukowe i krytycznoliterackie – konferencje, dyskusje, artykuły, sprawozdania – podjęte w roku 2009 z myślą o podsumowaniu dorobku i doświadczeń literatury polskiej ostatniego dwudziestolecia.

Przedsięwzięcie pod nazwą *Dwadzieścia lat literatury polskiej 1989–2009* powstało w wyniku porozumienia literaturoznawców z trzech ośrodków akademickich. Zostało pomyślane i przeprowadzone jako, rozłożony na trzy lata, cykl ogólnopolskich konferencji naukowych o wspólnym tytule i trzech różnych podtytułach. Pierwsza z nich (*Życie literackie po roku 1989*) odbyła się w listopadzie 2007 r. w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, kolejna (*Idee – ideologie – metodologie*) w Uniwersytecie Szczecińskim w październiku 2008 r., cykl zamknęła poznańska konferencja *Estetyka*

i aksjologia (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu; maj 2009). Jednym z założeń projektu było przygotowanie cyklu książek zbiorowych, nawiązujących do zagadnień omawianych podczas konferencji.

Spotkanie w Katowicach było szczególnie intensywne; pojawiło się przeszło trzydzieści wystąpień. Z uwagi na objętość materiału i trudności organizacyjne zmuszeni byliśmy odstąpić od zasady prezentowania zebranych tekstów w jednym tomie. Zamieszczone tu studia i szkice to pierwsza odsłona szerszej prezentacji. Tom drugi pojawi się niebawem.

Artykuły zgromadzone w tomie *Dwadzieścia lat literatury polskiej 1989–2009*. Część pierwsza: *Życie literackie po roku 1989* (oznaczonym jako tom 1) obejmują niezwykle szerokie spektrum zjawisk literackich i kulturalnych. Owa różnorodność problemowa wzięła się zapewne stąd, iż podejmowane przez autorów zagadnienia są odzwierciedleniem ich osobistych zainteresowań i fascynacji, a te – jak wiadomo – bywają rozmaite, krążą po najróżniejszych orbitach, rzadko się zazębiają czy wzajemnie oświełają. Samo zaś pojęcie życia literackiego jest kategorią płynną i nieostrą, której pojemność wydaje się bezustannie sprawdzana, a użyteczność niekiedy kwestionowana. Warto też pamiętać, że metafora życia literackiego jest zaledwie jednym z możliwych sposobów określania dynamiki literatury.

Książkę otwiera szkic Tomasza Kunza poświęcony problematyce związanej ze sposobami pojmowania natury i charakteru rzeczywistości w literaturze nowoczesnej. Autor wskazuje na nowofalowy projekt – najpełniej wyrażony w *Świecie nie przedstawionym* Juliana Kornhausera i Adama Zagajewskiego – polegający na wezwaniu do przedstawienia autentycznego, „obiektywnego” i niezafałszowanego obrazu rzeczywistości społecznej, widząc w nim istotny, choć często nieuświadomiony, punkt odniesienia dla twórców debiutujących w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Pisarze ci – zdaniem Kunza – w sposób ostentacyjny zamienili swoją niewiarę w społeczno-polityczne formy definiowania własnej tożsamości, obywatelskie powinności literatury i idee

niezideologizowanej, czekającej na swoje adekwatne przedstawienie rzeczywistości społecznej. W ten sposób – twierdzi autor – literatura najnowsza podjęła kluczową problematykę modernistyczną, co zaowocowało zasadniczą zmianą w postrzeganiu funkcji i roli literatury w przestrzeni społecznej po roku 1989.

Trzy kolejne teksty krążą, choć każdy w inny sposób, wokół problemu autorytetu w literaturze i życiu literackim. Joanna Orska stawia tezę, że przez ostatnie dwadzieścia lat nie podejmowano kwestii mistrzostwa i arcydzielności, a problemem kanonu zajęto się dość późno (tzn. dopiero w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych). Dwa pierwsze pojęcia – referuje badaczka – uznano za niemożliwe do podtrzymania w świadomości literackiej i języku krytyki, natomiast kategoria kanonu została wszechstronnie przedyskutowana na nowo. Autorka rekonstruuje dzieje sporów o te trzy pojęcia, punktując najistotniejsze zmiany i przesunięcia. Z kolei wypowiedź Grzegorza Tomickiego można uznać za swoiste rozwinięcie problematyki podjętej przez Orską (w odniesieniu do kategorii mistrza). Badacz ten próbuje przede wszystkim odpowiedzieć na pytanie, skąd biorą się mistrzowie w literaturze, jakie projekty – bez mała filozoficzne – fundują wyobrażenia o literackim mistrzostwie. Autor stara się połączyć rozważania teoretyczne z literacką empirią, czyli głównie z wypowiedziami krytyków towarzyszących nowej literaturze. Przynosi to wnioski bynajmniej nieoczywiste. Z pojęciem mistrzostwa związane są także rozważania zawarte w szkicu Doroty Kozickiej. Tym razem chodzi o mistrzów krytyki literackiej – o ich aktywność po roku 1989 oraz stanowisko „starych krytyków” (określenie autorki) wobec nowej literatury. Najcenniejsza w rozpoznaniach Kozickiej wydaje się typologia postaw nestorów krytyki literackiej – to strategie sprzeciwu, wycofania się i uczestnictwa. Autorka przenikliwie analizuje również relacje, jakie w latach dziewięćdziesiątych i pierwszych zachodziły między „starymi” i „młodymi” krytykami.

Dociekania metakrytyczne – tym razem poza kontekstem autorytetu – wypełniają szkic Jakuba Momry. Wypowiedź ta dotyczy przede wszystkim filozoficznych uprawnień krytyki. Autor zastana-

wia się, jak współcześnie mógłby być pojmowany ideał krytyczny. Pokazuje ponadto, jakie konflikty i antynomie kształtują i zarazem deformują wypowiedzi krytycznoliterackie. Momro, afirmatywnie odwołując się do idei „ruchomych marginesów” Przemysława Czaplińskiego, kreśli własną koncepcję myślenia o literaturze i powinnościach krytycznych.

Tomasz Cieślak w wyczerpujący sposób omawia jedną z najciekawszych inicjatyw wydawniczych spośród tych, jakie pojawiły się po 1989 roku. Chodzi o fenomen poznańskiego dwutygodnika „Nowy Nurt” – wydawnictwa finansowanego przez prywatną firmę Kurpisz, co było podówczas rozwiązaniem pionierskim. Rzecz jest rozpatrywana w dwu płaszczyznach: instytucjonalno-promocyjnej oraz prasoznawczej. Autorowi zależy na wydobyciu wielu wątków – nie tylko związanych z linią programową „Nowego Nurtu”, ale i warunkami funkcjonowania inicjatyw kulturalnych po upadku komunizmu w Polsce. Cieślak rekonstruuje także dyskurs pokoleńowy; pokazuje, na czym polegał „integrujący” wymiar tego przedsięwzięcia („Nowy Nurt” jako miejsce spotkania pisarzy i krytyków kilku generacji).

Artykuł Piotra Michałowskiego jest próbą reinterpretacji przełomu literackiego, który dokonał się w poezji polskiej po roku 1989. Nowy układ komunikacji literackiej – twierdzi badacz – przekształcił dawne relacje między autorem a czytelnikiem i stworzył konieczność zmodyfikowania stylów odbioru (bądź wypracowania nowych). Michałowski, odwołując się do materiału tekstowego zawartego w antologii *Macie swoich poetów*, ujawnia charakter oraz zakres owych przekształceń. Czyni to z niejaką podejrzliwością; odchodzi od wypracowanych przez krytykę towarzyszącą sposobów mówienia o przełomowym i bezprecedensowym wystąpieniu tak zwanych bruLionowców.

Punktem wyjścia rozważań Grzegorza Jankowicza jest niezgoda na „sprawdzian polityczny”, któremu w ostatnich latach została poddana poezja Andrzeja Sosnowskiego. Autor polemizuje z wąskim rozumieniem politycznego wymiaru literatury, jaki jego zdaniem dominuje dziś w polskim dyskursie krytycznoliterackim; jednocześnie

proponuje rewizję pojęcia polityczności (w polu literatury), wspierając się myślą wydobytą z pism Jacquesa Rancière'a. Ostatecznie Jankowicz udowadnia, że Sosnowski jest pisarzem politycznym, choćby z tego powodu, że jego wiersze kreślą nowe podziały, mówiąc językiem Rancière'owskim, między widzialnym i niewidzialnym, wypowiadalnym i tym, co zostało wygnane ze sfery widzialności.

Grzegorz Hetman w ekspozycji swojego wystąpienia odwołuje się do niemal historycznoliterackiej tezy, zgodnie z którą tak zwani bruLionowcy, jak chyba żadna z dotychczasowych formacji poetyckich od czasu wejścia na literacką scenę skamandrytów, gloryfikowali bunt, młodzieńczą żywiołowość i prowokację obyczajową. Tak sprawy się miały w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. A dziś? Jak zmieniło się – zastanawia się badacz – samopoczucie i światoodczucie bohaterów lirycznych ich wierszy? W jaki sposób dokonało się przejście z młodości w dorosłość tak person lirycznych, jak i samych autorów? Mniej więcej o to samo – acz w innym trybie – pyta Grzegorz Olszański, który dokonuje rekonstrukcji znaczeń i użyć kategorii „młodość” i „starość” w odniesieniu do poetów kręgu „bruLionu” oraz twórców należących do następnej generacji. Szczególne miejsce w rozważaniach Olszańskiego zajmuje – jak go nazywa – „dyskurs geriatryczny” (tekstowe ślady upływu czasu oraz lęku przed starością).

W szkicu Pawła Mackiewicza najważniejszym pojęciem jest komizm (w literaturze). Pod tym kątem badacz przygląda się twórczości wybranych autorów, którzy w ostatnich kilkunastu latach dali się poznać jako literaccy „kpiarze”. Mackiewicz zauważa między innymi, że komizm w literaturze lat dziewięćdziesiątych i pierwszych często sprowadza się do kpiny z samej literatury jako rzemiosła; parodystycznym przekształceniom podlegają opisy aktów twórczych, eksponowana jest ich przypadkowość i umowność.

Na temat związków kultury masowej i poezji po 1989 roku wypowiedziała się Anna Kałuża. Na przykładzie twórczości czterech poetów – K. Jaworskiego, D. Foksa, S. Kopyta i J. Kapeli – autorka pokazuje zmiany w postrzeganiu tych związków oraz roz-

liczne sposoby wykorzystania i interpretowania zjawisk popkulturowych. Analizując poezję wspomnianych autorów, badaczka akcentuje próby przezwyciężenia romantyczno-modernistycznej ideologii posłannictwa poezji i awangardowego kultu autonomii estetycznej.

Niniejszy tom zamyka artykuł Aliny Świeściak przynoszący analizę sporu dwóch poetów młodego pokolenia, Jacka Dehnela i Jasia Kapeli. To nie tylko konflikt personalny – jak dowodzi autorka – lecz także konfrontacja dwu wyobrażeń na temat poezjowania (tzw. poezja wysoka *versus* pop-poezja). Świeściak po części demaskuje drugi z owych konfliktów, pokazując, jak poeci stojący rzekomo po dwu stronach poetyckiej barykady korzystają z podobnych chwytów autoprezentacyjnych. Niejako przy okazji badaczka ujawnia dużo szersze problemy związane ze społecznym wizerunkiem poety, omawia całkiem nowe sytuacje i dylematy (np. kwestia unieważnienia literatury na rzecz lansowania siebie jako medialnej gwiazdy).

Rozważania Aliny Świeściak nieuchronnie przesuwać nas w stronę myślenia o przyszłości. Łatwo zgadnąć, że z powodu głębokich zmian, które obecnie zachodzą w kulturze, przyszłe życie literackie, opisywane z perspektywy kolejnego dwudziestolecia, a więc w roku 2029, będzie co najmniej zaskakujące, przybierze kształty, których dziś tylko się domyślamy, a chyba najczęściej – lękamy. Oczywiście przy wielce optymistycznym założeniu, że przeżywa sama literatura.

INDEKS NAZWISK

- A**
 Adamczak Robert 132
 Adorno Theodor Wiesengrund 81, 82, 88
 Al-Farabi 156
 Al-Kindi 156
 Arystoteles 140, 141, 143, 156
 Ashbery John 100
 Attridge Derek 85
 Augustyniak Tomasz Konrad 132

B
 Bablok Leszek 165
 Bachtin Michaił 194
 Baczewski Marek Krystian Emanuel (właśc. Marek Kowalik) 101
 Bałajewski Arkadiusz 93
 Balcerzan Edward 70, 170, 210
 Balzac Honore de 56
 Balzak – zob. Balzac Honore de
 Banaszkiewicz Artur 47
 Baran Bogdan 47, 52
 Baran Marcin 100, 101, 129, 133, 162, 163, 171, 186, 188
 Barańczak Stanisław 54, 98, 133
 Barthes Roland 20, 45, 50, 51, 159, 186
 Bartoszyński Kazimierz 133
 Basquiat Jean-Michel 207
 Bataille Georges 90
 Baudelaire Charles 118, 133
 Baudrillard Jean 90, 247–249
 Bauman Zygmunt 28–30, 34, 35, 100, 217
 Bawolek Waldemar 97
 Beck Ulrich 217
 Beckett Samuel 54, 220
 Bell Daniel 214
 Berman Marshall 214, 218
 Bereś Stanisław 56
 Bereza Henryk 73, 95, 96
 Białoszewski Miron 98, 215
 Biedrzycki Mariusz 176
 Biedrzycki Miłosz 95, 101, 113, 114, 128, 162, 171, 183
 Bielik-Robson Agata 23, 24, 58, 177
 Bieńczyk Marek 100, 186
 Bieńkowski Zbigniew 179
 Bitner Dariusz 100, 101
 Blanchot Maurice 149, 150
 Bloom Harold 39, 42
 Błaszak Danuta 134
 Błońska Wanda 45
 Błoński Jan 30–33, 61, 64, 65, 77, 100
 Bogart Humphrey 185
 Bolecki Włodzimierz 16, 24, 70, 131
 Bonowicz Wojciech 97, 101
 Borowczyk Jerzy 52, 162
 Bourdieu Pierre 63, 64
 Brakoniecki Kazimierz 100, 101
 Brodski Josip 212
 Brodzka-Wald Alina 32, 37
 Brooks Louise 201
 Browarny Wojciech 137
 Brecht Bertold 144
 Brycht Andrzej 223
 Brzozkiewicz Brzóska Dariusz – zob. Brzóska Brzozkiewicz Dariusz
 Brzozowski Stanisław 29
 Brzóska Brzozkiewicz Dariusz 134
 Bugalski Dariusz 101
 Bujnicki Tadeusz 114
 Bukowski Charles 100
 Bulanda Jakub – zob. Szaper Jakub
 Bułhakow Michaił 54

Burek Tomasz 27, 69–71,
 Bursa Andrzej 54, 118, 119, 121, 124,
 133
 Burska Lidia 37, 162–164, 169
 Burszta Wojciech J. 207

Campbell-Sposito Mary 155
 Camus Albert 220
 Celnik Roussau Henri – zob. Rousseau
 Henri-Julien-Félix (zw. Celnikiem)
 Cervantes Saavedra Miguel de 32
 Chateaubraind René de 54
 Chojnowski Przemysław 59
 Chwin Stefan 54
 Cieślak Tomasz 10
 Cieślak-Sokołowski Tomasz 70
 Consenstein Peter 156
 Czapczyk Paweł 53
 Czapliński Przemysław 10, 17–19, 23,
 27, 36, 66, 84–86, 99, 106, 107, 174
 Czerska Tatiana 37

Debon Claude 156
 Debray Régis 90
 Dehnel Jacek 12, 235, 238–244, 246–
 249
 Dejmek Kazimierz 95
 Derrida Jacques 85
 Dłuski Stanisław 101
 Domarus Cezary 101
 Donne John 220
 Dopart Bogusław 100
 Dostojewski Fiodor 32
 Drzyzga Ewa 234, 235
 Duchamp Marcel 207, 215
 Dunin Kinga 36, 38
 Dunin-Wąsowicz Paweł 54, 95, 97, 99,
 102, 110, 240, 248
 Dureczok Kamil 234
 Dybiak Krzysztof 31
 Dybel Paweł 20, 21
 Dymna Anna 234
 Dziadkiewicz Roman 118
 Dziamski Grzegorz 209, 210, 212

Dzień Mirosław 101

Eagleton Terry 79, 88–91
 Eliot Thomas Stearns 187
 Éluard Paul 149
 Ennslinn Gudrun 225
 Erjavec Aleš 209, 210
 ExPert (pseud.) 129, 130

Feliksiak Elżbieta 15
 Fellini Federico 213
 Fichte Johann Gottlieb 45
 Filas Paweł 133
 Filipczuk Michał 58
 Filipiak Izabela 101
 Flaubert Gustave 144, 152
 Foks Darek 11, 55, 100, 101, 128, 171,
 191, 193–202, 204, 206, 207, 211,
 220–229, 236, 237
 Foucault Michel 142, 203
 Fournel Paul 155
 Franaszek Andrzej 106
 Franczak Jerzy 13, 15
 Freud Sigmund 20
 Friedrich Hugo 15
 Fromm Erich 45, 47, 50

Gabrys Mirosław 101
 Gadamer Hans-Georg 47, 49, 100
 Gajos Janusz 234
 Gałczyński Konstanty Ildefons 54, 127,
 210
 Gawin Dariusz 177
 Gawliński Stanisław 25
 Gazda Grzegorz 131
 Gąsiorowski Krzysztof 99
 Glaserfeld Ernst von 44
 Głowiński Michał 65, 66, 106, 115
 Godzich Wład 142
 Goerke Natasza 101, 181
 Goethe Johann Wolfgang 32, 181, 220–
 222
 Gombrowicz Witold 13, 15, 16, 101, 128
 Gomułka Władysław 106

- Gorczyca Łukasz 101
 Gretkowska Manuela 101
 Grochowiak Stanisław 118, 133, 162
 Grupiński Rafał 53, 100
 Grzebański Mariusz 55, 94, 96, 100, 101,
 104–108, 122, 123, 164, 171, 186, 188
 Grzegorzewska Agnieszka 245
 Guczalska Katarzyna 191, 209
 Guénoun Solange 143
 Gutorow Jacek 55, 76, 167, 168, 170,
 171, 173
- H**
 Habermas Jürgen 20
 Hamkało Marcin 54, 55
 Hartwig Julia 106
 Hedemann Oskar 90
 Heidegger Martin 47, 52, 138, 155, 159
 Herbert Zbigniew 48, 55, 56, 118, 137,
 174, 239
 Herling-Grudziński Gustaw 99
 Herman Agnieszka 121
 Hetman Grzegorz 11, 191
 Hildebrand Hans 87
 Hilton Paris 234
 Hłasko Marek 223
 Honet Roman 100, 101
 Hölderlin Friedrich 138, 155, 159
 Houellebecq Michel 229
- I**
 Ilg Jerzy 106
 Iser Wolfgang 113
 Iwasiów Inga 37, 38
- J**
 James William 56, 58
 Janiak Olivier 234
 Janion Maria 214
 Jankowicz Grzegorz 10, 11
 Jarzębski Jerzy 32, 34, 35, 59, 70, 73–
 76, 106
 Jasek Piotr 128
 Jasieński Bruno 131
 Jaworski Krzysztof 11, 54, 97, 101, 121,
 129, 135, 171, 183, 188, 207, 211–221,
 228, 229, 236, 237
 Jaworski Roman 16
 Joyce James 152
- K**
 Kaczyński Jarosław 239
 Kaczyński Lech 244
 Kadare Ismail 96
 Kafka Franz 220
 Kałuża Anna 11, 243
 Kant Immanuel 47, 140, 159
 Kantorski Szymon 94, 101, 120
 Kapela Jaś 11, 12, 207, 233–249
 Karasek Krzysztof 145, 146
 Karłowski Jan 45
 Karpowicz Tymoteusz 146
 Kavanagh James H. 143
 Kazanecki Waldemar 134
 Keaton Buster 213
 Kerouac Jack 186
 Kęder Konrad Cezary 94, 102
 Kępiński Antoni 44
 Kielczewski Dariusz 103
 Kinsky Klaus 213
 Kisiel Marian 119, 125
 Klejnocki Jarosław 54, 101–103, 110,
 112, 115, 120, 146, 179
 Kochanowski Jan 202
 Koehler Krzysztof 37, 54, 55, 101, 103,
 182
 Kołakowski Leszek 43, 44, 46, 49, 57, 60
 Komendant Tadeusz 106, 113
 Konwicky Tadeusz 113
 Kopciński Jacek 69
 Kopyt Szymon 11, 207, 229–233, 236,
 237
 Kornhauser Julian 8, 17, 18, 26, 66, 67,
 70, 100, 180
 Koronkiewicz Wojciech Maria 129, 134
 Koryl Janusz 122
 Kowalik Marek – zob. Baczewski Marek
 Krystian Emanuel
 Kowalski Piotr 40
 Kozicka Dorota 9, 37, 39, 42, 70
 Koźniewski Kazimierz 95
 Krajewski Marek 208, 209

- Krakowiak Małgorzata 31
 Krasiński Zygmunt 189
 Krynicki Ryszard 106, 181
 Krzemieniowa Krystyna 14, 88
 Krzemię-Ojak Sław 88
 Kubiak Zygmunt 34
 Kuczkowski Krzysztof 100
 Kuczok Wojciech 55, 101
 Kuncewiczowa Maria 54
 Kunz Tomasz 8, 217
 Kurpisz Mieczysław 94, 96, 97, 106, 107
 Kurylak Józef 100
 Kuźma Erazm 44, 45
 Kwiatkowski Jerzy 39, 76
- La Fontaine Jean de 191, 206
 Lacan Jacques 20
 Lasch Scott 228
 Lavers Annette 159
 Lebioda Dariusz T. 100
 Lenartowska Marta 97
 Leśmian Bolesław 146
 Libera Antoni 67
 Libera Zbigniew 199, 200
 Li Po 156
 Lisiecka Sława 138
 Lisowski Jerzy 106
 Lubelska Magdalena 24
 Lyotard Jean-François 191, 206
- Łebkowska Anna 24
 Łotman Jurij M. 114
 Łukasiewicz Jacek 71, 72, 102, 106
- Machaj Zbigniew 101, 201
 Macierzyński Piotr 245
 Mackiewicz Paweł 11
 Madejski Jerzy 44
 Magritte René 203
 Majakowski Władimir 144, 214
 Majeran Tomasz 98, 101, 191, 193, 194, 202–204, 206
 Majzel Bartłomiej 101
- Maliszewska Apollonia 104
 Maliszewski Karol 50, 97, 101, 103, 104, 164, 170, 171, 173
 Mallarme Stéphane 144, 158, 159
 Man Paul de 57, 142
 Mandell Charlotte 149, 150
 Mann Tomasz 98
 Mannoni Olivier 88
 Marcinkiewicz Paweł 101
 Marczevska Katarzyna 177
 Marecki Piotr 94, 96, 105
 Margański Janusz 15
 Markowski Michał Paweł 20, 21, 56, 70, 85
 Marquard Odo 14, 209
 Martuszevska Anna 114
 Matusz Sławomir 100
 Matywiecki Piotr 106
 Max Peter 207
 Mazurek Maciej 102, 106, 107
 Melecki Maciej 123, 171
 Mędraś Marek 165
 Michałowski Piotr 10, 131
 Michnik Adam 106
 Michnowsky Yewhen (właśc. Remigiusz Michno) 130
 Miciński Tadeusz 16
 Mickiewicz Adam 8, 56, 129, 133, 147, 183, 220
 Miczurin Iwan 128
 Miecznicka Magdalena 67
 Mielhowski Robert 101
 Międzyrzeski Artur 106
 Mikurda Kuba 21
 Miłobędzka Krystyna 101
 Miłosz Czesław 15, 27, 32, 39, 48, 55, 65, 95, 106, 147, 148, 150, 152, 174, 181, 212, 216
 Minois Georges 177
 Mizerkiewicz Tomasz 194
 Moczulski Leszek Aleksander 106
 Momro Jakub 10
 Monroe Marylin 185, 213
 Morawski Stefan 209

Morgan Chesty (właśc. Liliana Wilczkowska) 213
Moynihan Robert 57
Mucha Anna 234
Musiał Grzegorz 102, 113, 180–182
Myszkowski Krzysztof 181

Nasiłowska Anna 37, 56
Nietzsche Friedrich 49
Niewiadomski Andrzej 101
Nowacki Dariusz 17, 18, 36, 64, 66, 75, 76, 102, 103, 106, 177, 178
Nowak Piotr 23
Nowakowski Marek 223
Nycz Ryszard 13–16, 28, 85, 228

O'Hara Frank 184
Olszański Grzegorz 11, 101, 189
Orska Joanna 9, 93, 106, 137, 164, 177
Orski Mieczysław 71, 96, 107

Paweł z Tarsu, św. 150, 202
Pawlak Antoni 100
Peiper Tadeusz 146
Pfeiffer Michelle 234
Piotrowicz Ludwik 141
Pióro Tadeusz 100, 198
Piwkowska Anna 132
Platon 141, 154
Podsiadło Jacek 54, 55, 101, 123, 129, 132, 133, 136, 146, 162, 163, 165, 167–175, 178, 183, 186–190
Poe Edgar Allan 100
Polański Roman 99
Polkowski Jan 22, 52, 129, 133, 178
Pollakówna Joanna 106
Pop Iggy 184
Poprawa Adam 137
Prokop Jan 69
Proust Marcel 32, 144
Przyboś Julian 210
Przybysławski Artur 57
Przybyszewski Stanisław 20
Ptolemeusz (geograf) 156

Pyjas Stanisław 181

Queneau Raymond 155, 156, 158–160, 186

Rabelais François 54
Radziszewski Tomasz 53
Rancière Jacques 11, 137, 139–145, 148, 150–154, 161
Ratajczak Wiesław 52
Rimbaud Jean Arthur 15, 118, 132, 144
Rockhill Gabriel 150
Rodys Andrzej Stefan 127
Rose Julie 142
Roubaud Jacques 155
Rousseau Henri-Julien-Félix (zw. Celnikiem) 123
Rousseau Jean-Jacques 54
Roussel Raymond 147
Różewicz Tadeusz 25, 39, 41, 42, 47, 48, 55, 56, 133, 174, 212, 239
Rudzka Zyta 100
Ruskin John 142
Rybak Magdalena 149
Rymkiewicz Jarosław Marek 202
Rżany Rafał 101, 120

Saciuk Robert 47
Sade Donatien-Alphonse-François de 244
Sadkowski Wacław 106
Safona 202
Sandauer Artur 210
Sartre Jean-Paul 13, 152
Schiller Friedrich 140, 220–222
Schmidt Siegfried J. 44, 51, 53, 57–59
Schulz Bruno 16, 59
Sendecki Marcin 100, 101, 122, 127, 129, 146, 188
Sexton Anne 100
Sierpiński Jacek 125, 127
Siwczyk Krzysztof 101
Siwor Dorota 25
Skrendo Andrzej 15, 38, 39, 42, 44, 51, 59, 73

- Skwarnicki Marek 106
 Sloterdijk Peter 87–89
 Sławek Tadeusz 189
 Sławiński Janusz 93, 114, 133
 Słowacki Juliusz 129
 Smith Colin 159
 Sommer Piotr 53, 54, 101
 Sontag Susan 100
 Sonnenberg Ewa 135
 Sosnowski Andrzej 10, 11, 25, 54, 55, 100, 101, 137, 139, 145–150, 153–155, 157–161
 Sosnowski Jerzy 53, 66–68, 76, 102, 112, 115, 178, 179
 Sośnicki Dariusz 53, 94, 97, 100, 101, 104, 105, 107, 171
 Sowa Janek 140
 Spólna Anna 167, 168
 Stala Marian 27, 55, 56, 66–68, 70–72, 100, 166
 Stanisławski Krzysztof 98
 Stasiuk Andrzej 53, 54, 100, 101, 122, 178, 181, 223
 Staszczyk Muniek 128
 Stirner Max 49
 Stokfiszewski Igor 89, 239, 243
 Strinati Dominic 207
 Strumyk Grzegorz 100, 101
 Suska Dariusz 100, 101
 Suszek Jarek 130
 Szahaj Andrzej 194
 Szaper Jakub (właśc. Jakub Bulanda) 100
 Szaruga Leszek 44, 70, 99
 Szczubińska Michał 56
 Szczur Hieronim 55
 Szekspir William 32
 Szuster Marcin 39, 214
 Szybowski Eliza 248
 Szymański Wiesław Paweł 69
 Szymborska Wisława 27, 48, 55, 56, 106, 202
 Szymoniak Krzysztof 93–95, 97–99, 101, 105, 108
 Śliwiński Piotr 27, 36, 38–41, 62, 63, 93, 105–107, 164, 210, 211
 Śliwka Krzysztof 101, 123, 164, 176, 187
 Świeściak Alina 12
 Świetlicki Marcin 21, 22, 25, 27, 52–56, 67, 101, 113, 115, 116, 123–125, 127, 129, 136, 162–175, 178, 180, 181, 184–190, 211, 223
 Tekieli Robert 95, 132
 Tenbruck Friedrich 58
 Terlecki Tymon 31
 Tkaczyszyn-Dycki Eugeniusz 101, 132
 Toeplitz Krzysztof Teodor 95, 99
 Tokarczuk Olga 50, 101
 Tomicki Grzegorz 9
 Topor Roland 96
 Toruńczyk Barbara 106
 Towiański Andrzej 217
 Tramer Maciej 131
 Trybuś Krzysztof 103
 Turowicz Jerzy 106
 Tusk Donald 239
 Tuwim Julian 210
 Uniłowski Krzysztof 36, 64, 93
 Urbanowski Maciej 70
 Uszyński Paweł 239–241, 244
 Varga Krzysztof 54, 98, 99, 101, 102, 110
 Villon François 118
 Vinci Leonardo da 207, 210
 Walas Teresa 106
 Warhol Andy 207
 Waśkiewicz Andrzej Krzysztof 98
 Wawrzyszko Paweł 228
 Ważyk Andrzej 158
 Welsch Wolfgang 191, 192, 194, 205, 206, 209
 Wencel Wojciech 40, 52–55, 101, 103, 132

- Werner Andrzej 70
Whitman Walt 100, 167
Wieczorek Marcin 95, 105
Wiedemann Adam 97, 101, 171
Wieleżyńska Ewa 229
Wilczkowska Liliana – zob. Morgan
Chesty
Wilde Oscar 246
Wilkoszewska Krystyna 191, 209
Winiarski Jakub 101, 170, 172
Wirpsza Witold 146
Wittgenstein Ludwig 51
Witkacy zob. Witkiewicz Stanisław
Igancy
Witkiewicz Stanisław Ignacy (pseud.
Witkacy) 16, 33
Wodecki Zbigniew 234
Wojaczek Rafał 133
Wolniewicz Bogusław 51
Wolski Paweł 51
Wołowicz Beata 55
Woolf Virginia 201
Wordsworth William 144
Woźniakowski Henryk 106
Wójcik Joanna 99
Wróblewski Grzegorz 163, 165, 169–175
Wyka Kazimierz 31, 33, 34, 39, 74, 76
Wyka Marta 76, 100
Zadura Bohdan 53, 54, 100, 101, 176,
212
Zagajewski Adam 8, 17–19, 26, 54, 181,
201
Zaleski Marek 37, 176
Zawada Andrzej 75, 106
Zawada Filip 176
Zawadzki Andrzej 64
Zazula Piotr 101
Zieleńczyk Adam 45
Žižek Slavoj 20
Żuberek Sławomir 130, 131
Żukowski Tomasz 31–33
Żulczyk Jakub 246
Żurawiecki Bartosz 94
Żurowski Maciej 158
Żyłko Bogusław 114

Cena 23 zł

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-2348-0